

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

mint felülvizsgálati bíróság

Gfv. IX. 30. 308/2009/5. szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Balassy Gábor ügyvéd által képviselt **I. rendű**, és a **II. rendű felpereseknek**, dr. Pallós Dénes ügyvéd által képviselt **I. rendű**, és dr. Marján István ügyvéd által képviselt **II. rendű alperesek** ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Tolna Megyei Bíróságnál 17.G.40.036/2008. szám alatt indult és a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.019/2009/9. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az I. r. alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán 2009. november 17-én tartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.019/2009/9. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. r. alperest, hogy fizessen meg az államnak az adóhatóság felhívására 2,500.000 (Kettőmillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint a perben nem álló B Rt. mint megrendelő valamint az A Zrt. mint vállalkozó 1998. március 18-án vállalkozási szerződést kötöttek a garéi hulladéktárolóban elhelyezett veszélyes hulladék kárelhárítására. Az A Zrt. 1998. február 9-én alvállalkozói szerződést kötött jelen per I. r. alperesével az ott megjelölt környezeti károk elhárítására 89,220.000 Ft + ÁFA vállalkozói díj ellenében. A B Rt. az általános elállási joga alapján 1998. október 16-án az A Zrt-vel kötött szerződéstől elállt, az A Zrt. pedig 1998. november 24-én elállt az I. r. alperessel kötött fenti alvállalkozói szerződéstől. A jelen per I. r. alperese az elállással kapcsolatos kárigényét 60,630.000 Ft-ban jelölte meg és ennek megfizetését kérte. Az A Zrt-nek okozott kár tényét, a B Rt.,

valamint a K Minisztérium egyetemleges kárfelelősségét a Fővárosi Ítéltábla az A Zrt. által indított 3.Pf.21.133/2003/14. számú közbenső ítéletében megállapította.

A jelen per I. r. alperese 2004. szeptember 6-ától felszámolás alatt áll. A felszámolót az A Zrt. arról értesítette, hogy a kárkövetelését a B Rt. elleni kártérítési igényébe beépítette.

A B Rt. és a K Minisztérium, valamint az A Zrt. peren kívüli megállapodással rendezték az A Zrt. kártérítési igényét, és azt 7,000,697.000 Ft-ban határozták meg. Az összeget a Zrt. számlájára átutalták.

A jelen per I. r. alperesének felszámolója az A Zrt. és az A Vagyonkezelő Rt. ellen a Fővárosi Bíróság előtt G.41.511/2006. szám alatt 363,780.000 Ft kártérítés megfizetése iránt pert indított. Az A Zrt. és pertársa a perben azzal védekeztek, hogy a felszámoló jogszerű követelése 37,151.700 Ft lehet. Hivatkoztak arra, hogy az A Zrt. a felszámolás alá került gazdálkodó szervezet felszámolójával több alkalommal megkísérelte az egyezségkötést, amit a kft. visszautasított.

A jelen per II. r. alperese 2007. január 3-ai keltezéssel szerződési ajánlatot tett a jelen per I. r. alperese felszámolójának az A Zrt.-vel szemben fennálló követelésének megvásárlására. A felszámoló a 2007. január 31-én kelt levelében arról tájékoztatta a felszámolást végző B Megyei Bíróságot, hogy egy kívülálló társaság ajánlatot tett a bizonytalan, peresített követelés megvásárlására, és kérte a követelés értékesítéséhez való hozzájárulást. A B Megyei Bíróság a 2007. február 2-án engedélyezte a követelésnek a nyilvános értékesítésen kívüli eladását.

Az A Zrt. megbízása alapján H J igazságügyi könyvszakértő megállapította, hogy az I. r. alperest a 2006. április 30-ai állapotok szerint 127,305.148 Ft kártérítés illeti meg, ebből 49,363.000 Ft a tőkekövetelés a többi a felgyülemlett késedelmi kamat. A szakértői véleményre kézzel rávezették, hogy az összeg 70 %-a 89,113.604 Ft, és ezzel azonos összeget az A Zrt. az O Rt.-nél külön számlán az I. r. alperes követelésére elkülönített azzal, hogy az O Rt. a kiutalást későbbi intézkedésig ne teljesítse. Az A Zrt. 2007. február 9-én ezen elkülönített számláról 43,000.000 Ft-ot; 2007. március 13-án pedig egy, - a II. r. alperes és az A Zrt. között a perbehozott engedményezési szerződés után kötött dátumozás nélküli - megállapodás alapján további 45,000.000 Ft-ot a II. r. alperesnek átutalt. A két átutalás között a 2007. március 2-án kötött engedményezési szerződéssel az I. r. alperes az A Zrt.-vel szemben fennálló peresített követelését kifejezetten bizonytalan követelésként a II. r. alperesre engedményezte 16,000.000 Ft vételár ellenében.

Az I. r. felperes a módosított keresetében kérte a 2007. március 2-án kelt engedményezési szerződés semmisségének megállapítását és az engedményezési szerződéssel átruházott összegnek az I. r. alperes vagyonába történő visszaszolgáltatását. Keresetét arra alapította, hogy a szerződés a Cstv. 49. §-ának (1) és (2) bekezdésébe, valamint 1. §-ának (3) bekezdésébe ütközik; azt a Cstv. 52. §-a (5) bekezdésének, valamint az 56. §-a (2) bekezdésének megkerülésével kötötték, és a jóerkölcsbe is ütközik, ezért a szerződés a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerint semmis. Kérte az eredeti állapot helyreállítását, ennek során a Ptk. 237. §-ának (1) bekezdése alapján a II. r. alperesnek az I. r. alperes felszámolási vagyona javára 73,000.000 Ft-ban való marasztalását. További, a felülvizsgálati eljárásban már nem releváns egyéb kereseti kérelmeket is előterjesztett.

A II. r. felperes a Pp. 64. §-ának (3) bekezdése alapján a perbe az I. r. felperes pertársaként belépett és keresetében a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerint a jóerkölcsbe ütközése okán kérte az alperesek között 2007. március 2-án kötött adásvételi szerződés semmisségének megállapítását, a szerződésnek a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását és a II. r. alperesnek az I. r. alperes vagyona javára 73,000.000 Ft-ban történő marasztalását.

Az I. r. alperes a II. r. felperes keresetének teljesítését nem ellenezte. Azzal védekezett, hogy a felszámolónak nem volt tudomása a 89,000.000 Ft-nak az elkülönített számlán való kezeléséről, sem pedig a H-féle szakértői véleményről, a bíróság pedig engedélyezte a követelése eladását a szerződésben írt feltételek mellett, így nem tudta, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközik.

A II. r. alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokon eljáró Tolna Megyei Bíróság a 17.G.40.036/2008/23. számú ítéletében a felperesek keresetét elutasította. Az volt a jogi álláspontja, hogy az I. r. felperes a Cstv. 49. §-ának (1) bekezdésére alapított kereset indítással elkésztett, a szerződés jóerkölcsbe ütközése pedig nem állapítható meg, és az egyéb kereseti kérelmeket sem tartotta megalapozottnak.

A Pécsi Ítéltábla a II. r. felperes és a II. r. alperes fellebbezése folytán hozott Gf.IV.30.019/2009/9. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezését megváltoztatta és megállapította, hogy az alperesek között 2007. március 2-án létrejött engedményezési szerződés a jóerkölcsbe ütközés okán érvénytelen. Kötelezte a II. r. alperest az I. r. alperes javára 72,000.000 Ft megfizetésére, ezt meghaladóan a II.r. felperes keresetét elutasította. Az elsőfokú

bíróság által megállapított tényállást az elsőfokú eljárásban beszerzett bizonyítási anyag birtokában kiegészítette és az így kiegészített tényállásból az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést vont le. Nem fogadta el az elsőfokú bíróság jogi álláspontját avonatkozásban, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközése elsősorban a peres felek tudatától függ, ezért a szerződés jóerkölcsbe ütközését csak akkor lehet megállapítani, ha azokról a tényekről, amelyek a jóerkölcsbe ütközés megállapításának alapjául szolgálnak mindkét szerződő fél azonos tudattal bír. A jóerkölcsbe ütközés elsősorban a szerződés tartalmát érintő kérdés, mint semmisségi ok nem akarathiba, így a megállapításának nem feltétele a cél tisztességtelenségének tudatos fennállása, illetőleg annak bizonyítottsága, hogy mindkét fél tudata átfogta a szerződési cél tisztességtelen voltát. Téves ezért az elsőfokú bíróságnak az a döntése, amely szerint a szerződés jóerkölcsbe ütközése miatti semmisségének megállapítására csak a felek közös és azonos tudattartalmának és céljának bizonyítottsága esetén kerülhet sor. A másodfokú bíróság megítélése szerint ez az álláspont ellentétes a Legfelsőbb Bíróságnak a BH 2004/141. és 2003/451. sorszám alatt közzétett eseti döntéseiben foglaltakkal.

A másodfokú bíróság megítélése szerint a perbeli tényállás alapján a perbehozott szerződés jóerkölcsbe ütközése egyértelműen megállapítható. Az I. r. alperes a 16,000.000 Ft vételárat megkapta, a II. r. alperes viszont az engedményezett követelést a vételárat 72,000.000 Ft-tal meghaladó összegben beszédte. Ebből 43,000.000 Ft-ot az engedményezési szerződés megkötését megelőzően közel egy hónappal, de az engedményezési szerződésre utalással. Ebből nyilvánvalóan tudomása volt arról, hogy az ügylet számára kockázat nélküli, a követelés nem bizonytalan, a már elért haszon 27,000.000 Ft-tal meghaladta az általa kifizetett vételárat és ezzel a felszámolás alatt álló I. r. alperest fosztja meg a biztosan megtérülő követeléstől. E szerződési cél egyértelműen tisztességtelen és elfogadhatatlan.

Kifejtette továbbá, hogy az I. r. alperes sem járt el a Ptk. 4. §-ában írt, a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megfelelően. Maga is tudta, hogy a követelés nem bizonytalan, peren kívüli egyezség esetén minimálisan 37,000.000 Ft bevételhez juthatna. A Fővárosi Bíróság előtt folyamatban lévő perben az A Zrt. jogi képviselője azt jelentette be, hogy a felek (a felszámoló és az A Zrt.) egyezséget kötöttek, ezért a felszámoló valószínűleg el fog állni a keresettől. A felszámoló a jegyzőkönyvet megkapta, nem járt utána, hogy milyen okból tette az A Zrt. a jegyzőkönyvekbe foglalt bejelentést.

A jogerős ítélet ellen az I. r. alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

Előadta, hogy az ügyész keresetindítási joga csak az érvénytelenség megállapítására terjedt ki, nincs jogi lehetősége az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása iránti kereset előterjesztésére. Az eredeti állapot helyreállítását csak maguk a felek kérhetik. Tévedett ezért a másodfokú bíróság, amikor az ügyész keresete folytán marasztaló ítéletet hozott. Az I. r. felperes fellebbezéssel nem élt, az általa előterjesztett valamennyi keresetet elutasító elsőfokú ítélet jogerőre emelkedett. A másodfokú bíróság a II. r. felperes által benyújtható fellebbezés kereteit túllépve hozta meg a határozatát. Hivatkozott az EBH 2003/957. és a 2004/1043. szám alatt közzétett elvi határozatokra.

A másodfokú bíróság túlterjeszkedett a felperesi kereseten és a fellebbezési ellenkérelemn azzal, hogy olyan jogviszony tárgyában hozott ítéletet, amely nem volt része a keresetnek. Nem mondhatta ki a másodfokú bíróság erre irányuló kereset nélkül, hogy a II. r. alperes és az "A cégek" között a Fővárosi Bíróság előtt folyamatban volt perbeli követelés megvásárlását követően kötött megállapodás érvénytelen. Azt sem állapíthatta meg, hogy az I. r. alperes A cégek elleni követelése alapos volt-e. Hangsúlyozta az I. r. alperes az A céggel kötött alvállalkozói szerződés alapján semmilyen teljesítést nem végzett.

A másodfokú bíróság mérlegelése körébe vont olyan tényeket, amelyeknek a kereseti és ellenkérelem elbírálása szempontjából nincs jogi jelentősége. "A szerződésben részt nem vevő felek közreműködésével megkötött megállapodás tartalmát vizsgálta."

Hivatkozott arra, hogy a másodfokú ítélet ténybelileg megalapozatlan. A másodfokú bíróság által tett tényállás-kiegészítések valójában nem minősülnek kiegészítésnek. Az elsőfokú bíróság a Fővárosi Bíróság teljes iratanyagát a tárgyalás részévé tette, és utalt a másodfokú bíróság által idézett dokumentumokra is.

Tévesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az A cég jogi képviselőjének a 12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben tett nyilatkozata után az I. r. alperesnek tisztáznia kellett volna, hogy a jegyzőkönyv szerinti peren kívüli egyezség kik között és milyen tartalommal jött létre. Ez nyilvánvalóan alaptalan bejelentés volt, így annak az I. r. alperesnek nem kellett utána járnia.

Előadta, hogy az ítélet jogilag sem volt megalapozott. A II. r. felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy a per tárgyát képező engedményezési szerződés megkötésének időpontjában a felek szándéka társadalmilag tiltott cél elérésére irányult és az azzal elért eredmény, a szerződés kötést követően kialakult helyzet erkölcstelen, etikátlan volt, ugyanakkor sérti a közérdeket is. A

követelésnek a behajtás kockázata átvállalásával történő eladása és megvásárlása társadalmilag nem elítélendő magatartás. Az I. r. felperes maga is így módon jutott hozzá a perbeli követeléséhez. Arról azonban a perben nem nyilatkozott, hogy ő maga milyen vételáron vásárolta meg az APEH-től a perbeli követelését.

Összességében megállapítható, hogy nem nyert bizonyítást, miszerint a per tárgyát képező szerződés a jóerölcsbe ütközik, közérdeket sért, ezért megalapozatlan és kirívóan okszerűtlen a másodfokú bíróság ítélete.

Végezetül előadta, hogy az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem érintett, - ezért jogerőre emelkedett rendelkezéseivel feloldhatatlan ellentmondásban van a másodfokú ítélet, továbbá nem tett említést a másodfokú bíróság a Pécsi Ítéltábla Fpkhf. II.30.225/2007/3. számú végzéséről, amely rögzíti, hogy a felszámolást végző bíróság a 40. sorszámú végzésével engedélyezte a felszámolónak a követelés értékesítését.

A II. r. felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte és kérelmét részletesen indokolta.

A II. r. alperes észrevételében az I. r. alperes felülvizsgálati kérelmének teljesítését kérte.

-.-.-

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az I. r. alperes a felülvizsgálati kérelmében vitatta az ügyészségnek a perbeli keresetindítási jogosultságát. Egyrészt arra hivatkozott, hogy az ügyész a keresetindítás jogát a Ptké. 36/A. §-a értelmében csak a köz érdekében gyakorolhatja, és e jogosultsága ez esetben is csupán a szerződés semmisségének megállapítása iránti kereset előterjesztésére terjedhet ki, a semmisség jogkövetkezményeinek levonására - az eredeti állapot helyreállítására - irányuló kerestet nem terjeszthet elő. Másrészt arra hivatkozott, mivel az I. r. felperes - aki a jogkövetkezmények levonása tekintetében is jogosult volt a perindításra - az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést nem nyújtott be, a másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem korlátait túllépve hozta meg a II. r. alperest marasztaló határozatát.

A Legfelsőbb Bíróság nem osztotta az I. r. alperesnek az ügyész keresetindítási joga tekintetében elfoglalt jogi álláspontját.

Az iratokból megállapítható, hogy az ügyészség 2008. szeptember 4-én lépett be a perbe, az I. r. felperes pertársaként, és indítványozta az alperesek által 2007. március 2-án kötött engedményezési szerződés semmisségének megállapítását. A semmisség jogkövetkezményeinek levonása körében indítványozta, hogy a bíróság

a Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése alapján a határozathozatalig terjedő időre nyilvánítsa a szerződést hatályossá, és kötelezze a II. r. alperest az I. r. alperes javára 73,000.000 Ft megfizetésére. Az iratokból megállapítható továbbá, hogy az I. r. alperes a felülvizsgálati eljárásban elfoglalt jogi álláspontját az elsőfokú eljárásban nem adta elő. Az ítélet meghozatala előtti tárgyaláson úgy nyilatkozott: a hitelezők érdeke a kereset teljesítését indokolja, de a maga részéről hangsúlyozta, hogy a szerződés jóerkölcsebe ütközését a felek részéről a szerződéskötés időpontjában kell vizsgálni. Az elsőfokú ítélet ellen csak a II. r. felperes fellebbezett az ügy érdemében. Az I. r. alperes írásbeli ellenkérelmet nem nyújtott be, a másodfokú tárgyaláson pedig az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A Pp. 253. §-ának (3) bekezdése szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között változtathatja meg. Abban az esetben azonban, ha az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértését észleli, a Pp. 252. §-ának (2) bekezdése szerint a fenti korlátokra tekintet nélkül helyezheti hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét. A perbeli esetben a másodfokú bíróság hivatalból vizsgálta a II. r. felperes keresetindítási jogosultságát, és a Ptké. 36/A. §-ának alkalmazásával arra a következtetésre jutott, hogy a II. r. felperest a keresetindítás joga megillette.

Helyes volt a másodfokú bíróság jogi álláspontja, miszerint a II. r. felperes a köz érdekében okozott sérelem miatt kerestet terjeszthetett elő, hiszen közérdeknek minősül nemcsak a társadalom egészének, hanem kisebb közösségének - jelen tényállás mellett egy felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet hitelezőinek - érdekséremlme is. Fontos közérdek, hogy a felszámolási eljárások során a hitelezők érdekei ne sérüljenek, a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vagyona jogellenesen elvonásra ne kerülhessen, tehát az a feltétel, hogy az ügyész csak a köz érdekében léphet fel, a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint is megvalósult.

A Ptké. 36/A. §-a nem értelmezhető a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint oly módon, hogy az ügyész csak a szerződés semmisségének megállapítását kérheti, nem terjeszthet elő azonban keresetet a jogkövetkezmények levonása érdekében. E körben alaptalanul hivatkozott az I. r. alperes az álláspontját alátámasztó bírói gyakorlatra. Az általa felhívott, a Legfelsőbb Bíróságnak az EBH 2003/957. sorszám alatt közzétett elvi határozatában a Legfelsőbb Bíróság nem hozott döntést az eredeti állapot helyreállítása, így az ügyész e tárgyban való keresetindítási joga tárgyában. Sem a BH-ban, sem az EBH-ban nem került közzétételre olyan Legfelsőbb Bírósági határozat, amelyben a Legfelsőbb Bíróság e kérdésben az I. r. alperes álláspontját alátámasztó döntést hozott volna. Az I. r.

alperes által felhívott, az EBH 2004/1043. sorszám alatt közzétett elvi határozatának ugyancsak nem volt tárgya az ügyész korlátozott keresetindítási jogának kérdése.

Az, hogy az ügyész nem csupán a szerződés érvénytelensége, hanem az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása érdekében is indíthat keresetet, következik magának a Ptké. 36/A. §-ának szövegéből is. A hivatkozott jogszabályhely szerint az ügyész a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében indíthat keresetet. A közérdekben keletkezett sérelem csak oly módon orvosolható, ha a közösség által megkívánt - a sérelem előtti állapot - helyreáll, akár úgy, hogy a bíróság az eredeti állapotot helyreállítja, akár úgy, hogy az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéséről intézkedik. Ha az ügyész erre irányuló keresetet nem terjeszthetne elő, - ha jóérkölcsebe ütköző szerződést kötő felek belátásától függne, hogy valóban orvosolják-e a közérdeket sértő helyzetet - úgy funkcióját veszítené az ügyész kereset indítási joga, mivel nem érné el azt a törvényben meghatározott célját, hogy megakadályozza a közérdekbe ütköző szerződés teljesítését, illetőleg, ha már teljesezésbe ment, hogy megszüntethető legyen a közérdekre sérelmes állapotot.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint nincs annak jogi jelentősége, hogy az I. r. felperes nem nyújtott be fellebbezést az elsőfokú bíróság ítélete ellen. A II. r. felperes a Ptké. 36/A. §-a alapján önálló keresetindítási jogosultsággal rendelkezett, a Pp. 64. §-ának (3) bekezdése alapján a perbe beléphetett. Sem a keresetében, sem pedig a fellebbezésében nem volt kötve az I. r. felperes jognyilatkozataihoz.

Alaptalanul hivatkozott az I. r. alperes arra, hogy a másodfokú bíróság a keresethez kötöttség korlátait túllépve olyan kérdésben hozott határozatot, amelyre a II. r. felperes keresete nem terjedt ki. A másodfokú bíróság a perbehozott engedményezési szerződés semmissége vonatkozásában döntött, a tényeket olyan körben vizsgálta, amely a megalapozott döntés meghozatalához szükséges volt. Az I. r. alperes az engedményezési szerződésben a II. r. alperesre ruházta át az A Zrt-vel szemben az ott megjelölt alvállalkozói szerződés felmondásából eredő valamennyi követelését. Az engedményezés tárgya nem az alapul szolgáló jogviszony, hanem az abból fakadó követelés. A Ptk. 329. §-a (1) bekezdésének az a rendelkezése, hogy a követelésben az új jogosult a régi jogosult helyébe lép azt jelenti, hogy az új jogosult mindarra igényt tarthat (de csak arra), amire a követelés korábbi tulajdonosa is jogosult volt. Ebből viszont az következik, hogy ha az engedményezési szerződés érvénytelen, az engedményes a Ptk. 237. §-ának (1), illetőleg (2) bekezdése alapján köteles kiadni mindazt - illetve elszámolni mindazzal - amihez az engedményezett követelés

révén jutott, kivéve azt az összeget, amelyet a követelés megszerzésére fordított. Ez alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben is, hogy a szerződés mennyiben felel meg a jó erkölcs követelményeinek. Ezért az eljáró bíróságoknak nyilvánvalóan vizsgálniuk kellett, hogy mennyi volt az az összeg, amelyhez a követelés engedményezése folytán a II. r. alperes hozzájutott. A per adatai szerint a 88,000.000 Ft-ra a II. r. alperes az engedményezési szerződés alapján tett szert. A II. r. alperesnek módjában állt volna bizonyítani, hogy a fenti teljes összeg kifizetésére nem kizárólag az engedményezett követelés, hanem más jogviszony alapján került sor, ezt azonban a II. r. alperes nem bizonyította, sőt erre nem is hivatkozott.

Nem foglalkozott, - és nem is kellett foglalkoznia a másodfokú bíróságnak azzal, hogy a Fővárosi Bíróság előtt jelen per I. r. alperese által kezdeményezett pernek mi lett volna a kimenetele, ha szünetelés folytán nem szűnik meg.

Nem sértett jogszabályt a másodfokú bíróság azzal, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az elsőfokú eljárásban beszerzett bizonyítékok alapján kiegészítette. Tény, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében szerepeltek a Fővárosi Bíróság előtt Gf.41.511/2006. számú ügyben az ottani alperesek által 2007. február 9-én benyújtott előkészítő iratban, illetve a 2007. február 12-én megtartott tárgyalás jegyzőkönyvében foglaltak. Az elsőfokú bíróság ítéletében azonban nem ismertetette a másodfokú bíróság által fontosnak ítélt részt, amely szerint az A Zrt. akként nyilatkozott, hogy természetesen fenntartja a jelen per I. r. alperesének tett ajánlatát, miszerint az igazságügyi szakértő által megállapított összegszerűségre tekintettel rendezzék vitájukat. További kiegészítése a másodfokú bíróságnak, hogy a beadványban foglaltakról a jelen per I. r. alperesének jogi képviselője 2007. február 23-án a perbeli engedményezési szerződés megkötése előtt értesült. A 2007. február 12-ei tárgyalási jegyzőkönyv vonatkozásában azzal egészítette ki a másodfokú bíróság a tényállást, hogy a jegyzőkönyvet jelen per I.r. alperesének jogi képviselője 2007. február 23-án átvette. Ezeknek a körülményeknek a másodfokú bíróság kiemelkedő jelentőséget tulajdonított, érdemi döntésének meghozatala során azokra hivatkozott.

A Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el. A Pp. 239. §-a folytán e jogszabályi rendelkezés a másodfokú eljárásban is irányadó. A Pp. 253. §-ának már ismertetett (3) bekezdése szerint a másodfokú bíróság - a 252. §-ban írt, a jelen esetben nem releváns kivételektől eltekintve - az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési kérelem (csatlakozó fellebbezési kérelem) és ellenkérelem korlátai között

változtathatja meg. E korláton belül azonban olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem határozott, jogosult a bizonyítékokat felülmérlegelni, továbbá a tényállás megállapításánál olyan bizonyítékot - vagy bizonyítékrészt - is figyelembe venni, amelyet az elsőfokú bíróság mellőzött, ez alapján az elsőfokú bíróságtól eltérően bizonyítottanak vagy bizonyítatlannak fogadhat el tényeket. Nem sérelmezheti ezért az I. r. alperes, hogy a másodfokú bíróság olyan okiratrészeket, tényeket is a mérlegelési körébe vont - és ezek alapján a tényállást kiegészítette - amelyeket az elsőfokú bíróság nem vont a mérlegelési körébe, illetve amelyre nem hivatkozott. A tényállás kiegészítése a másodfokú bíróság részéről egyébként helyénvaló volt, mert a másodfokú bíróság által megállapított - az ugyancsak okiratokon alapuló tényállás jogilag más megvilágításba helyezte a szerződést kötő felek magatartását.

Abban egyetért a Legfelsőbb Bíróság az I. r. alperessel, hogy nem volt kötelessége utánajárni, hogy az A Zrt. jogi képviselője a tárgyalási jegyzőkönyvben az I. r. alperes távollétében milyen megállapodások megkötéséről nyilatkozott. Ennek azonban az ügy mikénti elbírálása szempontjából nem volt jogi jelentősége.

Az érdemi döntést illetően a perben eljáró bíróságoknak többek között abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy a perbeli engedményezési szerződés a jóerkölcsebe ütközik-e. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a szerződés jóerkölcsebe ütközése nem állapítható meg, erre csak akkor lenne jogi lehetőség, ha a mindkét fél tudott vagy tudnia kellett arról, hogy a szerződés ugyanazon - mindkét fél által ismert - tényre tekintettel társadalmilag tiltott cél elérését szolgálja. Ezzel szemben a másodfokú bíróság arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a szerződés akkor is a jó erkölcsbe ütközik, ha nem bizonyítható a szerződést kötő felek szándékának, a szerződéskötéssel elérni kívánt céljának és az e körben releváns tényekről való tudomásának azonossága. Nem szükséges, hogy az egyik fél jóerkölcsebe ütköző szerződéskötéssel elérni kívánt céljáról a másik fél tudomással bírjon. A másodfokú bíróság az adott tényállás mellett rámutatott: egyértelműen bizonyított, hogy a II. r. alperest az engedményezési szerződés megkötésekor jóerkölcsebe ütköző cél motiválta, kockázat, illetve munka nélküli kiemelkedő mértékű haszonszerzés. Az I. r. alperes magatartásával kapcsolatban pedig azt állapította meg, hogy az I. r. alperes a Ptk. 4. §-át megsértve járt el, amikor bizonytalan követelésként engedményezte az A Zrt.-vel szemben fennálló követelését, holott tudta, hogy az általa indított perben peren kívül egyezség esetén legalább 37,000.000 Ft-hoz jutott volna.

A másodfokú bíróság rendkívül alaposan vizsgálta, hogy a bírói gyakorlat mikor tartja megállapíthatónak egy szerződés jóerkölcsbe ütközését. Ez az alapos utánajárás és a bírói gyakorlatra történő hivatkozás nem róható a másodfokú bíróság terhére. Annak megítélését, hogy egy szerződés mikor tekinthető jóerkölcsbe ütközőnek, a jogalkotó a bíróságokra bízta, evonatkozásban jogszabályban rögzített támpontokat a Ptk. nem fogalmaz meg. A kialakult bírói gyakorlat szerint a szerződés jóerkölcsbe ütközésének megítélésénél az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az irányadó. Jóerkölcsbe ütközik az a szerződés, amelyet a jog ugyan nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya miatt az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, ezért az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek minősíti. (BH 2000/260.sz. eseti döntés.) A jóerkölcs etikai tartalmat hordoz, az azonban nem erkölcsi, hanem olyan jogi kategória, amely nem az egyének saját erkölcsi normáit, hanem a társadalom általános erkölcsi értékítéletét, illetőleg a magán-autonómiáknak a társadalom általános erkölcsi felfogása által meghatározott korlátait, az erkölcsileg elvárható cselekvés "zsinórmértéket" fejezi ki. A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a társadalom általánosan elfogadott, az üzleti életben tisztességesen gondolkodó jogalanyok értékrendjével nem egyeztethető össze, hogy kockázat, illetve munkavégzés nélkül olyan jelentős összegű nyereséghez jusson egy cég, amely egy felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet vagyonát, így a hitelezők kielégítési alapját csökkenti.

A Legfelsőbb Bíróság nem kérdőjelezi meg, hogy az I. r. alperesnek nem volt tudomása arról, miszerint a II. r. alperes számlájára 43,000.000 Ft-os összeg már az engedményezési szerződés megkötése előtt megérkezett. Arra azonban helytállóan mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy a 2007. február 9-ei beadványból az I. r. alperesnek tudnia kellett arról, miszerint peren kívül egyezség esetén minimálisan 37,000.000 Ft bevételhez jutna. Így tehát az I. r. alperes is tudott vagy legalábbis tudnia kellett volna arról, hogy a hitelezők kielégítését szolgáló vagyon jelentős összeggel csökken az engedményezési szerződés megkötésével. Ez a magatartás a társadalom értékrendjébe ütközött. Önmagában az, hogy a felszámoló bíróság engedélyezte a felszámolónak a követelés értékesítését nem jelenti azt, hogy a jogügylet ne ütközhetne a jóerkölcsbe. A bíróság a fenti tények, körülmények ismerete nélkül döntött, és ezekről a rendelkezésre álló adatok szerint nem is kellett tudnia.

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy bár az alperesek részben eltérő ténybeli ismeretekkel rendelkeztek, mindkét alperes tudott vagy tudnia kellett arról, hogy a megkötött engedményezési

szerződés nem felel meg a társadalom általánosan elfogadott értékrendjének, azt súlyosan sérti.

Végül rámutat a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy a jelen perben a felpereseknek nem kellett bizonyítaniuk azt, hogy a II. r. alperesnek tudnia kellett volna az I. r. felperesnek az I. r. alperessel szemben fennálló követeléséről, azok nagyságáról arról, hogy a felszámoló által elismert követelését az A-tól milyen vételár ellenében vásárolta meg, hogy az I. r. alperesnek tudnia kellett volna a II. r. alperes és az A cégek közötti tárgyalásokról. A felperesek valóban nem bizonyították, hogy a II. r. alperes és az A cégek között bármilyen összefonódás fennállna, de ilyen megállapítást a másodfokú bíróság nem tett, és ilyen tényállási elem bizonyítására a megalapozott döntés meghozatalához nem is volt szükség.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.019/2009/9. számú ítéletét a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

Az I. r. alperes felülvizsgálati kérelme sikertelen volt, ezért az illetékeljegyzési joga folytán le nem rótt 2,500.000 Ft felülvizsgálati eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. §-ának (3) bekezdése alapján alkalmazandó, a költségmentességről szóló 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 15. §-ának (1) bekezdése szerint az I. r. alperes köteles az adóhatóság felhívására megtéríteni.

Budapest, 2009.november 17.

**Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke,
öngyösiné Dr. Gyügyei Klára s.k. előadó bíró
Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró**

A kiadmány hitelül:

*bíróági írnok
(PBné)*